

III Kongres Elektryki Polskiej

**Pracownia Historyczna SEP w Opolu
Powstała od 10.11.2017 z inicjatywy
Prezesa SEP dr inż. Piotra Szymczaka
nieformalnie działała od 2000 roku**

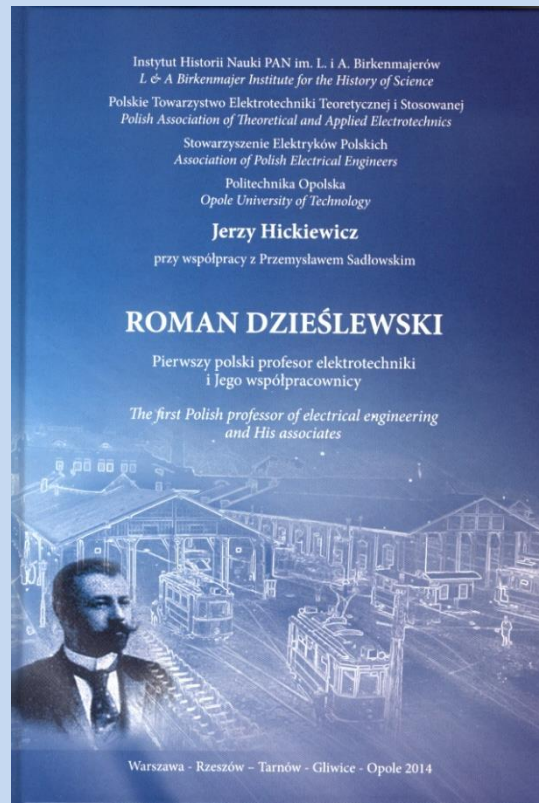
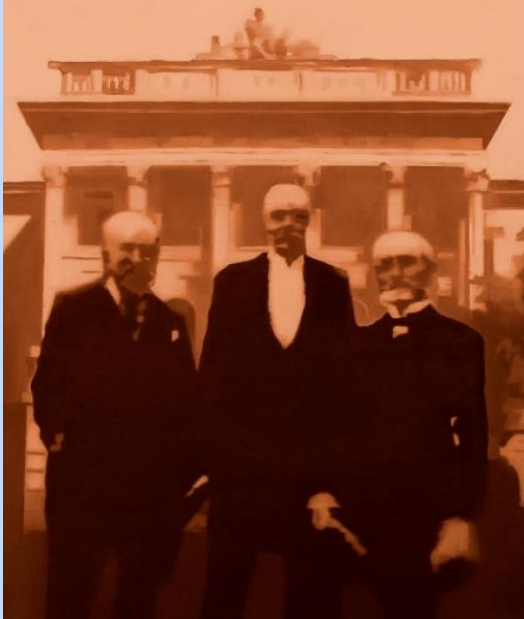

**Jerzy Hickiewicz, Piotr Rataj, Przemysław Sadłowski,
Pracownia Historyczna SEP w Opolu, Oddział Opolski SEP
Politechnika Opolska, Uniwersytet Opolski**

- **PH SEP działa społecznie**
- Skład: inż. elektryk. J. Hickiewicz, em. prof. PO
- Mgr historii P. Sadłowski, studium doktorskie UO
- Mgr historii P. Rataj, studium doktorskie UO
- **Cele i zadania:**
- Historia polskiej elektryki i Stowarzyszenia.
- Biogramy wybitnych polskich elektrotechników.
- Badania naukowe i popularyzacja.

Polacy zasłużeni dla elektryki

Początki elektrotechnicznego szkolnictwa wyższego, pionierzy elektryki

III Kongres Elektryki Polskiej

Działalność stowarzyszeniowa elektryków polskich przed powstaniem SEP

**Pracownia Historyczna SEP w Opolu, Oddział Opolski SEP,
Politechnika Opolska, Uniwersytet Opolski
Jerzy Hickiewicz, Piotr Rataj, Przemysław Sadłowski**

Polska pod zaborami

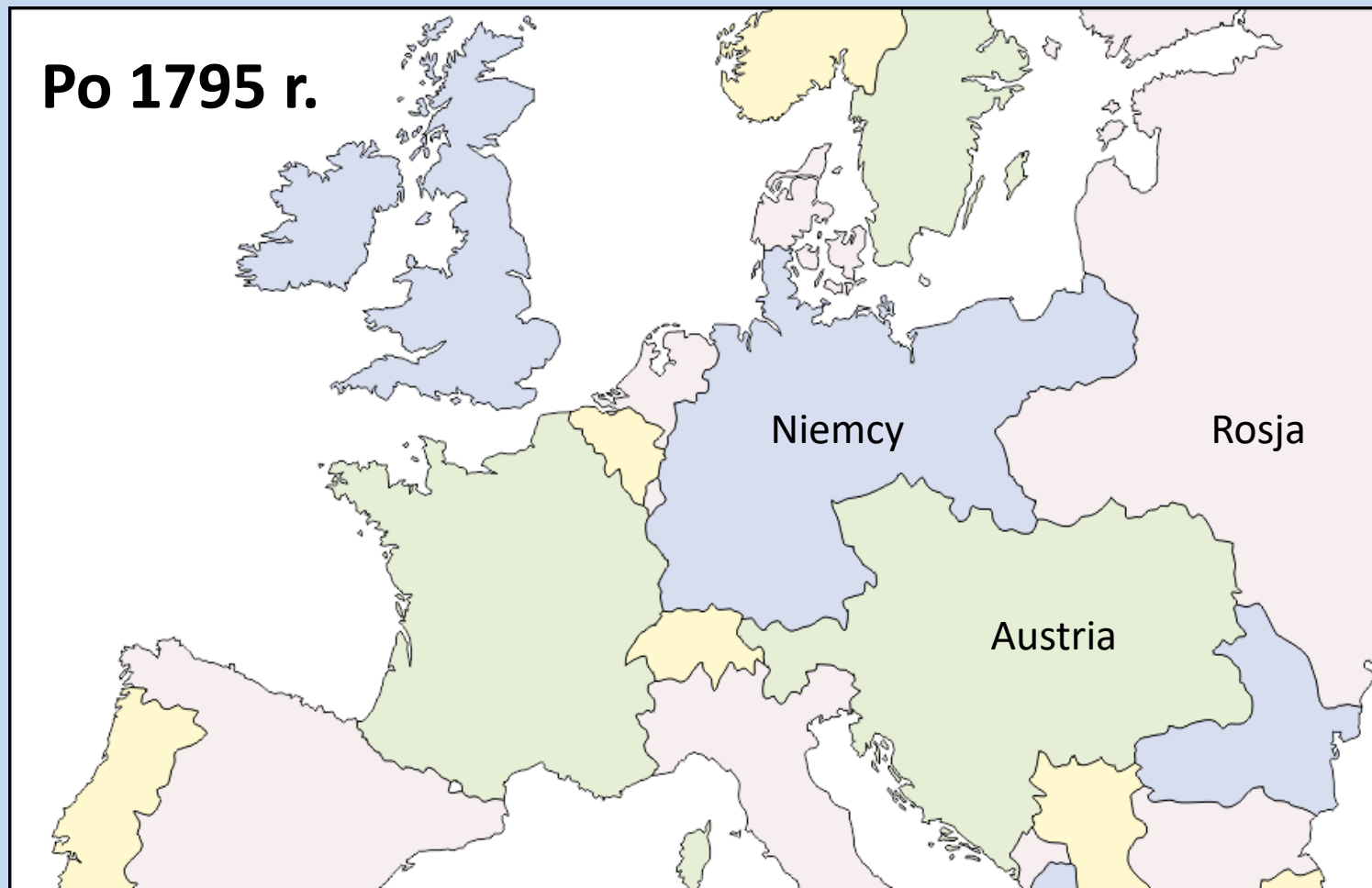
Śląsk od **6 wieków** poza polską państwowością

Polska pod zaborami **Rosji, Prus, Austrii**, w niewoli od **123 lat**

(pierwszy zabór w **1772 r.**, trzeci w **1795 r.**)

Język **polski nie mógł być używany** w szkolnictwie i urzędach

Autonomia **Galicji w 1867 r. j. polski** urzędowy

Koniec XIX wieku

- Okres niezwykle **dynamicznego rozwoju elektrotechniki**:
elektroenergetyka – siła i światło
łączność – telegraf, telefon, radio
- W tym czasie powstawały **pierwsze narodowe organizacje elektryków** (1871 roku powstała pierwsza taka – *Society of Telegraph Engineers* w Londynie)
  - Polska była zaś **pod zaborami**, co uniemożliwiło utworzenie takiej organizacji przez polskich elektryków
  - Mimo tego tworzyli oni własne organizacje, w ramach stowarzyszeń ogólnotechnicznych
  - Największe znaczenie miało **6 ośrodków** (szczególnie Warszawa i Lwów)

- Warszawa
- Lwów
- Sosnowiec
- Kraków
- Łódź
- Poznań

Ziemie polskie w drugiej połowie XIX w.

- granice państw zaborczych
- granica Królestwa Polskiego
- ważniejsze linie kolejowe
- huty

- kopalnie węgla kamiennego
- obszary eksploatacji i rafinerie ropy naftowej
- przemysł metalurgiczny i maszynowy
- przemysł stoczniowy
- porty morskie i rzeczne

- kopalnie i warzelnie soli kamiennnej
- przemysł włókienniczy
- większe browary

1. Wieliczka; 2. Bochnia

0 100 km

Warszawa

- **W 1899 r. powstała Delegacja Elektrotechniczna** (14 członków) przy Sekcji Techniczno-Przemysłowej (założonej w 1890 r.) Oddziału Warszawskiego **Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu** (utworzony w 1884 r.)
- Jej pierwszym przewodniczącym został inż. **Kazimierz Obrębowski** (1853-1913), a sekretarzem **Marian Lutosławski** (1871-1918)
- Organizowano **odczyty i wycieczki**. Opracowywano programy zajęć i **kursów z elektrotechniki**. Zajmowano się też **słownictwem i przepisami**

Zgodnie z zapowiedzią w № 50 r. z. (str. 698) rozpoczynamy nowy dział pisma naszego, poświęcony elektrotechnice. Zadaniem tego działu będzie: 1) Zjednoczenie rozproszonych prac oryginalnych elektrotechników polskich. 2) Dawanie sprawozdań ze stanu przemysłu elektrotechnicznego swegojkiego i zastosowań urządzeń elektrotechnicznych. 3) Danie możności szerzemu ogółowi elektrotechników zapoznać się z nowymi odkryciami, pomysłami lub teoretycznymi pracami wyrobliwicielowi dionabos, czyli wogóle z postępowem elektrotechniki praktycznej i teoretycznej. 4) Popularyzowanie wiedzy elektrotechnicznej wśród szerszego ogółu techników. 5) Zbiieranie i omiatacie tymczasem się elektrotechniki materiału bibliograficznego, swegojkiego w całości, obcego z wyboru.

Do osiągnięcia tych celów niezbędne jest współpracownictwo jaknajszerszego koła elektrotechników. Zękonany prosimy przesyłać do Redakcyi pisma naszego (Krak.-Przedmieście 66). Nowy ten dział pisma naszego posostawać będzie pod kierunkiem p. B. Szapiro, przy współdziałaniu specjalnej komisyi redakcyjnej, składowej z pp. Z. Henzosa, M. Matkowskiego, W. Nizankowskiego, M. Polańskiego i Z. Sztajngrota.

Rzut oka na rozwój elektrotechniki prądów silnych.

Podaj Zygmunt Bensus, inżynier w Warszawie.

Zadnia gałąź wiedzy ludzkiej nie rozwijała się tak szybko, jak nauka o elektryczności. Przed wystawą paryską 1881 r. elektrotechnika znajdowała się jeszcze w stanie niemowlęctwa, a dziś po dwudziestu kilku miodowie latach, najwięcej dominujące stanowisko między naukami technicznymi. Nie ma prawie gałęzi przemysłu, w którejby elektrotechnika nie znalazła wnikłego lub nowego zastosowania; to też przybrała tak olbrzymie rozmiary, że jednolito nie była już w stanie objąć jej całości. Wynikiem tego był rozbiór elektrotechniki na trzy samodzielne działy, a mianowicie: na elektrotechnikę prądów silnych, elektrotechnikę prądów słabych i na elektrotechnikę.

W dziedzinie elektrotechniki prądów silnych nie dokonano ostatnimi laty wynalazków epokowych, ani też nie odkryto nowych praw; postęp polegał głównie na udokona-

wiadęj prądnic, pracujące na siłę tranwajową. Maszyn tego gatunku budowano dawniej o użwojeniu mieszanem i najczęściej praktycznie używano je, tak, że dawały przy pełnem obciążeniu wyższe napięcia, niż przy biegu luzem. Zmieniła jednak, gdy weszły w użycie baterie tętniowe (n. Pufferkaltorfi), dynamomaszynny compound zastąpiono przez prądnicę o wzbudzeniu odłączalnem, a siła prądowa twornika.

Tak zwane maszyny trypiezwołnikowe (3000 c.), asynchroniczne niebezpieczne, nie byłyby możliwe, gdyby w instalacjach trypiezwołnikowych podział napięcia przyjmują na siebie baterie akumulatorków.

W ostatnich czasach zjawyły się prądnicie samachowe (n. Schwungradmaschine), powstałe przez połączenie koła zamachowego z twornikiem w jedną całość. Zdaje się stąd, że to woltaż w gry wzięły wzięły odosobnion, ażeby rozpr-

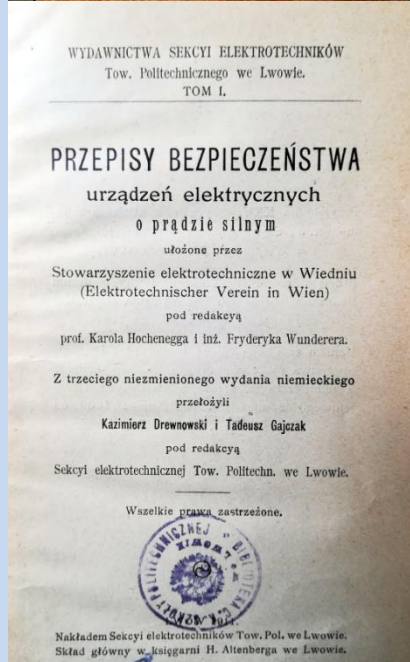
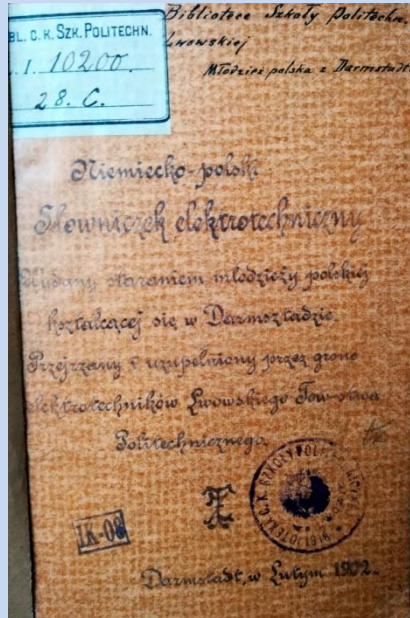
Warszawa

- W 1904 r. rozpoczęto wydawanie osobnego działu **Elektrotechnika** w „Przeglądzie Technicznym” (ukazywał się w latach 1904-1905 i 1911-1919)
- W 1907 r. Delegacja przekształciła się w **Koło Elektrotechników** i przeszła do **Stowarzyszenia Techników w Warszawie** (utworzonego w 1898 r.)
- W 1912 r. liczba członków Koła liczyła **60 osób**, istniały sekcje: Naukowa, Przemysłowa, Przepisowa, Słownictwa, Szkolna i Statystyczna

Lwów

- W 1844 r. Akademia Techniczna, CK Szkoła Politechniczna, po 1870 r. j. pol.
- Pierwsza polska uczelnia politechniczna
- W 1900 r. powstała sekcja elektrotechników (9 członków) przy Komisji Słownikowej Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie (powstałego w 1877 r.)
- Zajmowano się głównie słownictwem, później z inicjatywy Józefa Tomickiego (1863-1925) także przepisami
- W 1908 roku powstała osobna Sekcja Elektrotechniczna (21 członków założycieli) w Towarzystwie Politechnicznym, pierwszy przewodniczący Kazimierz Drewnowski (1881-1952)
- W 1912 roku przedłożono *Memoriał w sprawie rozwoju elektrotechniki w Galicji*

Sosnowiec (Zagłębie Dąbrowskie)

- W 1911 roku z inicjatywy **Jana Obrąpalskiego** (1881-1958) utworzono **Koło Elektrotechników** (20 członków) w sekcji prowincjonalnej Górniczo-Hutniczej Warszawskiego Oddziału TPRPiH w **Dąbrowie Górniczej** (1896 r.)
- Pierwszy przewodniczący Koła **Jan Brzostowski** (1865-1940)
- W 1914 r. z inicjatywy Koła utworzono Stowarzyszenie Techników w Sosnowcu, do którego Koło się przeniósł (przewodniczący **Kazimierzem Gajczakiem** 1872-1933)
- Dopiero w **1931 roku** powstał **OZW (Katowice-Sosnowiec)**

Kraków

- Małopolscy elektrycy działali w **Krakowskim Towarzystwie Technicznym**, utworzonym w 1877 r.
- W 1914 r. (przed wojną) utworzono w Krakowskim Towarzystwie Technicznym **Sekcję Elektrotechniczną**, a pierwszym prezesem został **Stanisław Bieliński (1872-1933)**

Łódź

- Łódzcy elektrycy działali w **Sekcji Technicznej** Warszawskiego Oddziału TPRPiH w Łodzi
- W 1909 r. powstało **Stowarzyszenie Techników w Łodzi**, gdzie również elektrycy rozwijali działalność.
- W 1918 r. utworzono przy Stowarzyszeniu Techników w Łodzi **Koło Elektrotechników**, z pierwszym przewodniczącym **Julianem Brzozowskim** (1881-1971)

Poznań

- Działalność była najbardziej **utrudniona**.
- Elektrycy z Wielkopolski działali w dwóch organizacjach:
- **Wydziale Przyrodników i Techników** (od 1911 r. tylko Techników) przy Towarzystwie Przyjaciół Nauk w Poznaniu
- **Towarzystwie Techników Polskich w Poznaniu** (nazwa po 1907 r., Stowarzyszenie Techników)
- W 1918 r. utworzono przy Stowarzyszeniu Techników **Wydział Elektrotechniczny**, z pierwszym prezesem **Kazimierzem Gaertigem** (1878-1949)
- W 1919 prezesem Wydziału został **Stanisław Domagalski** (1876-1920)

Inne ośrodki

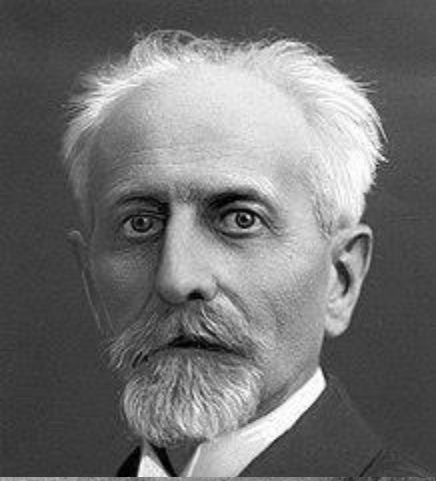
- Polscy elektrycy działali także w innych stowarzyszeniach ogólnotechnicznych, m.in. w:
- Stowarzyszeniu Techników w **Wilnie** (1905)
- Stowarzyszeniu Techników w **Lublinie** (1911)
- Stowarzyszeniu Techników w **Kaliszu** (1917)
- Stowarzyszeniu Techników w **Toruniu** (1919)
- W Oddziałach lwowskiego Towarzystwa Politechnicznego w **Przemysłu** (1896), **Stryju** (1896), **Stanisławowie** (1897), **Borysławiu** (1903), **Nowym Sączu** (1912) i **Tarnowie** (1913)
- Polscy elektrycy zrzeszali się także na **emigracji**, m.in.:
- Na **uczelniach technicznych**
- Komitecie Techników Polskich w **Wiedniu** (1915),
- Wydziale Technicznym Związku Polskiego Lekarzy i Przyrodników w **Petersburgu** (1910-1918, od 1914 zmieniono nazwę na Piotrogród)
- Zrzeszeniu Elektrotechników Polaków w **Piotrogradzie** (1917-1918)
- W **Stowarzyszeniu Techników Polaków w Rosji** (1917-1918) , z Oddziałami m.in. w **Piotrogradzie**, **Charkowie**, **Kijowie**, **Odessie**

Inne organizacje

- Przed Stowarzyszeniem Elektrotechników Polskich utworzono w Warszawie inne organizacje obejmujące różne działy elektrotechniki, były to m.in.:
- **Związek Zawodowy Inżynierów Elektrotechników (1916)**
- **Związek Firm Elektrotechnicznych m. st. Warszawy (1917)**
- **Związek Elektrowni Polskich (24 IV 1919)**
- Ponadto na I Zjeździe Elektrotechników Polskich reprezentowane były:
- **Polski Związek Zawodowy Pracowników Elektrotechnicznych (z Warszawy)**
- **Stowarzyszenie Przemysłowe Instalatorów Elektrycznych we Lwowie**

Udział elektrotechników w polskich Zjazdach Technicznych

- W **1882 r.** na pierwszym ogólnopolskim Zjeździe Techników w Krakowie, **Roman Gostkowski** (1837-1912) wygłosił referat z elektrotechniki *Zastosowanie elektryczności do przenoszenia siły*
- Następny referat z elektrotechniki wygłosił w 1894 r. na III Zjeździe Techników Polskich we Lwowie **Karol Pollak** (1859-1928) *O nowych sposobach przemiany, akumulowania i rozprowadzania prądu elektrycznego*
- W październiku **1903 r.** Delegacja Elektrotechniczna z Warszawy zorganizowała **pierwszy zjazd polskich elektrotechników**, na który zaproszono elektrotechników z pozostałych zaborów. **Władze carskie nie dopuściły** do ich przyjazdu.
- Zjazd zagał ówczesny prezes Delegacji, **Ksawery Gnoiński** (1869-1929)

Udział elektrotechników w polskich Zjazdach Technicznych

- W 1910 r., na V Zjeździe Techników Polskich zorganizowano osobną **sekcję elektrotechniczną** pod przewodnictwem prof. **Romana Dzieślewskiego** (1863-1924)
- W 1912 r., na VI Zjeździe Techników Polskich odbył się I Zjazd Elektrotechników Polskich, pod przewodnictwem prof. **Aleksandra Rotherta** (1870-1937)
- Na tym Zjeździe krakowski elektryk **Leonard Freudenson** (1881-1966, później pod nazwiskiem **Zgliński**) wnioskuje o utworzenie **Związku Elektrotechników Polskich w Krakowie**

I wojna światowa 1914-1918

Trzy Zjazdy Techników Polskich w 1917 roku, Warszawa

- W dniach 12-15 kwietnia odbył się **Nadzwyczajny (VII) Zjazd Techników Polskich w Warszawie**
- Tematyka elektrotechniczna była poruszana w osobnym **Dziale Elektrotechnicznym**, pod kierunkiem **Tadeusza Sułowskiego** (1874-1952)
- Wygłoszono wiele referatów, dotyczących szkolnictwa, słownictwa, elektryfikacji, przepisów, ustawodawstwa
- Postulowano utworzenie **krajowego urzędu elektryfikacyjnego** i stałej **Centralnej Komisji Słownictwa Elektrotechnicznego**
- Wnioskowano o rozwój elektryfikacji, szkolnictwa zawodowego i utworzenie odrębnych wydziałów elektrycznych na Politechnikach
- Postanowiono w terminie nie dłuższym niż roczny zwołać odrębny **Ogólnopolski Zjazd Elektrotechniczny do Warszawy**

PAMIĘTNIK

NADZWYCZAJNEGO ZJAZDU
TECHNIKÓW POLSKICH
W WARSZAWIE 36
W ROKU 1917.

WYDANY POD DOKŁADĄ
WŁADYSŁAWA CHROMIŃSKIEGO
INŻYNIERA-MECHANIKA

NAKŁADEM UCZESTNIKÓW ZJAZDU.
WARSZAWA — 1917.
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI GEBETHNERA I WOLFFA.

Trzy Zjazdy Techników Polskich w 1917 roku, Kraków

- W dniach 28-30 września odbył się w Krakowie **II Galicyjski Zjazd Przemysłowy**
- Wygłosił tam referat **Gabriel Sokolnicki (1877-1975)** pt. *Elektryczność jako czynnik rozwoju przemysłu*
- Zjazd postulował wsparcie elektryfikacji kraju, w tym rolnictwa, wznowienie prac nad elektryczną ustawą drogową, utworzenie Komitetu Elektrycznego przy stałej delegacji Zjazdów Przemysłowych

PAMIĘTNIK II GALICYJSKIEGO ZJAZDU PRZEMYSŁOWEGO

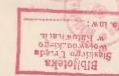
ODBYTEGO W KRAKOWIE W DNIACH 28—30 WRZEŚNIA 1917

WYDANY POD REDAKCYĄ

Dra ALEKSANDRA SZCZEPAŃSKIEGO

Biblioteka
Wojewódzka
w Katowicach

KRAKÓW 1919

NAKŁADEM STAŁEJ DELEGACJI GALIC. ZJAZDÓW PRZEMYSŁOWYCH.

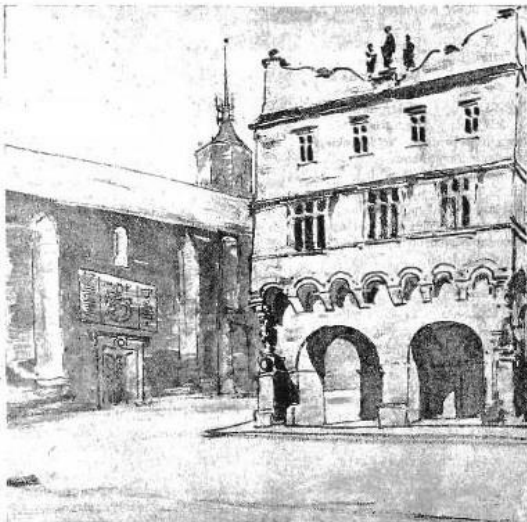
Trzy Zjazdy Techników Polskich w 1917 roku, Moskwa

- **Zjazd odbył się w przededniu rewolucji październikowej w Rosji.**
- **W dniach 6-11 października odbył się w Moskwie Zjazd Techników Polaków w Rosji**
- **Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego Zjazdu był Marian Lutosławski**
- **W Zjeździe brało udział około 300 techników Polaków, którzy zjechali się z całej Rosji**
- **Wśród nich wybitni elektrycy:
M. Pożaryski, L. Tołłoczko, K. Szpotański,
Z. Okoniewski.**

PRACE ZJAZDU
TECHNIKÓW POLAKÓW

w Moskwie $\frac{23-28 IX}{6-11 X}$ 1917 r.

CZĘŚĆ I-SZA
SPRAWOZDANIA.

Nakładem Stowarzyszenia Techników Polaków w Rosji.
MOSKWA.
1918.

- W sekcji elektrotechnicznej, ogłoszono referaty dotyczące:
- **Wytwarzaniu energii elektrycznej i tanim paliwom w energetyce**
- **Tworzenie systemu elektroenergetycznego wysokiego napięcia,**
- **Budowa samorządowych sieci rozdzielczych,**
- **Tworzeniu krajowych wytwórni maszyn i aparatów elektrycznych**
- **Elektryfikacji przemysłu,**
- **Elektryfikację tramwajów, kolei podmiejskich**
- **Po Zjeździe wydano kilkusetstronicowe materiały pozjazdowe.**
- **W 1918 r. M. Lutosławski został zlikwidowany za działalność patriotyczną.**

Materiały pozjazdowe ok. 400 str., wydane w 1918 r.

Zjazdy elektrowniane w 1919 roku

- Dnia 4 stycznia 1919 roku odbyło się z inicjatywy **Jana Studniarskiego** (1876-1946) zebranie kierowników elektrowni galicyjskich
- W trakcie obrad **Józef Tomicki** przedstawił wnioski o utworzenie **Związku Elektrowni Polskich** i osobnego **Związku Elektrotechników Polskich**
- Wyłoniono wówczas **dwie Komisje**, złożone z elektryków krakowskich do opracowania **statutów** obu tych związków
- W efekcie 24 kwietnia 1919 roku odbył się w Warszawie (z inicjatywy Towarzystwa Przemysłowców Królestwa Polskiego) Zjazd Elektrowni Polskich, na którym utworzono **Związek Elektrowni Polskich** z Tadeuszem Sułowskim jako pierwszym prezesem i **Mieczysławem Kuźmickim** (1889-1952) jako dyrektorem (był nim do 1939 roku)
- Dnia 6 czerwca 1919 roku (w przeddzień I Zjazdu Elektrotechników Polskich) odbył się Drugi Zjazd Związku Elektrowni Polskich

Zdjęcie uczestników Zjazdu Elektrowni Polskich w Warszawie 24 kwietnia 1919

III Kongres Elektryki Polskiej

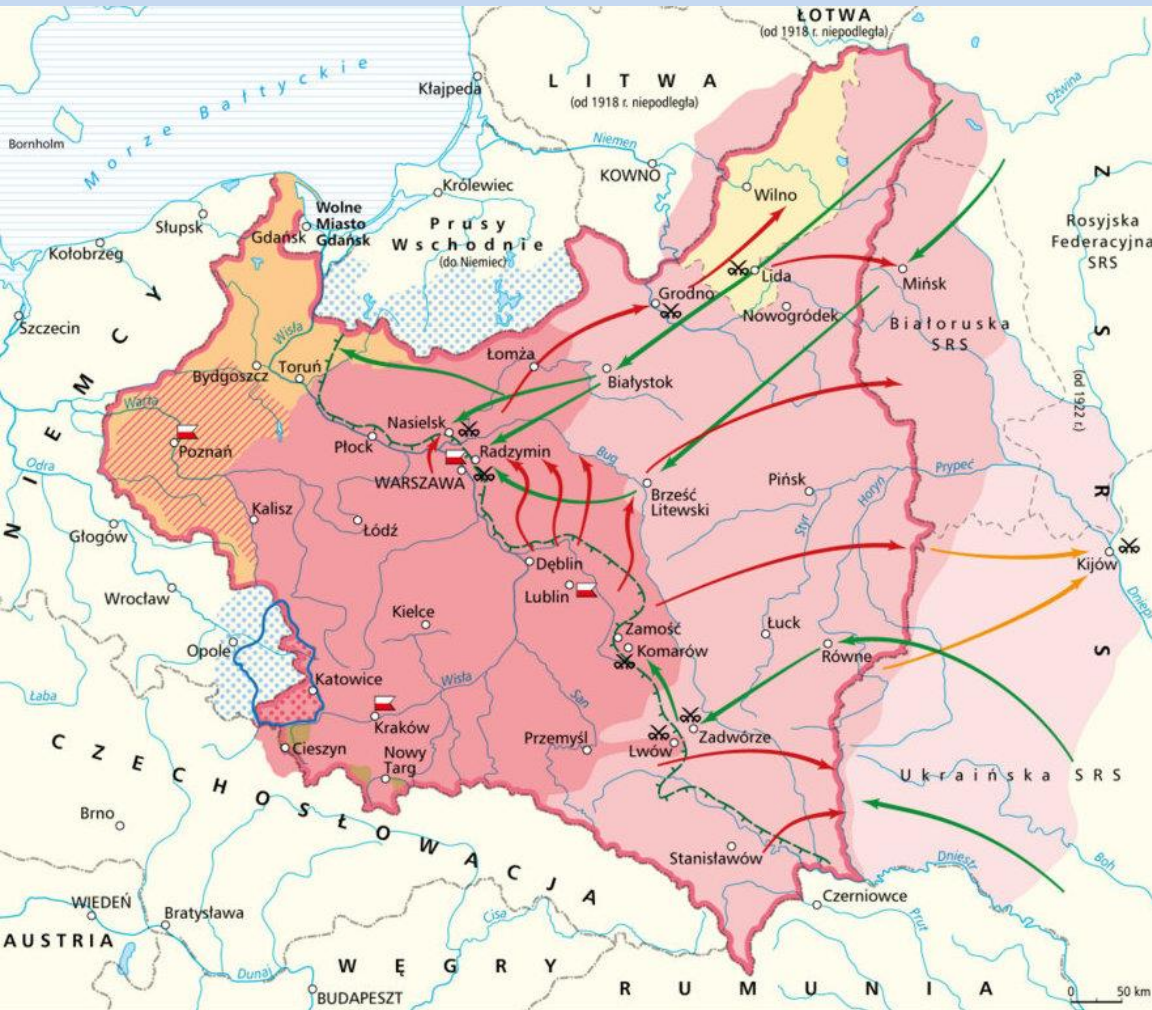

Zjazd założycielski SEP

**Pracownia Historyczna SEP w Opolu, Oddział Opolski SEP,
Politechnika Opolska, Uniwersytet Opolski
Jerzy Hickiewicz, Piotr Rataj, Przemysław Sadłowski**

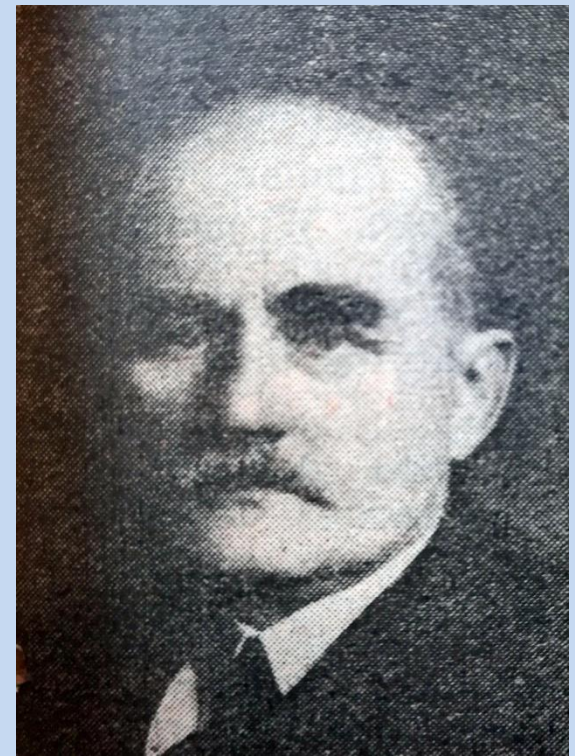
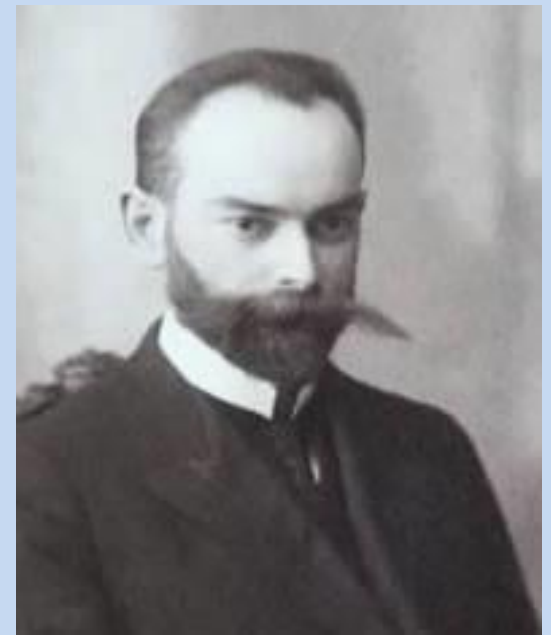
Czerwiec 1919

- **Większość granic Polski nie była ustalona**
- Na wschodzie wojna z **Ukraińcami i bolszewikami**
- **Ofensywa polska na Polesiu i Wołyniu**
- **Pomorze i Górny Śląsk pod władzą niemiecką**
- **I powstanie śląskie VIII 1919**
- **Plebiscyt na Warmii i Mazurach VII 1920**
- **Jedynie**
- **Wstępna umowa z Czechami luty 1919**
- **Powstanie Wielkopolskie zakończone w lutym 1919**

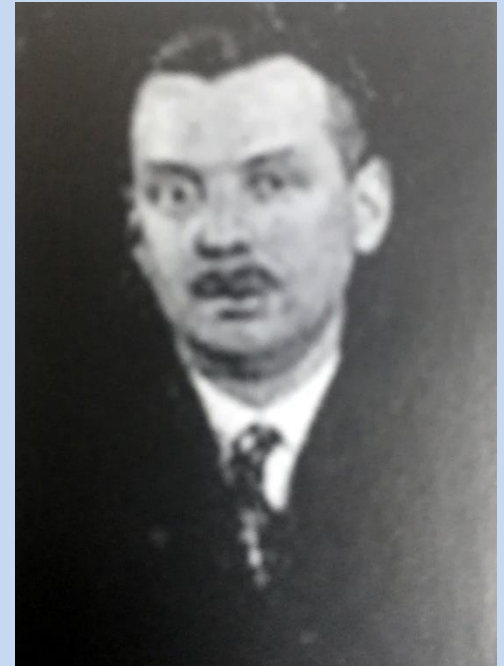
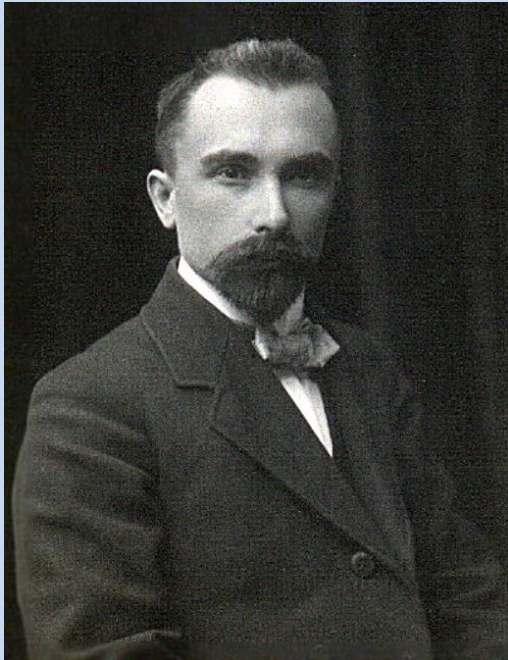
Przygotowania do Zjazdu Elektrotechników Polskich

- Komisja statutowa w Krakowie miała **trudności z wyborem charakteru przyszłego Związku Elektryków**, członkowie komisji zwrócili się do Koła Elektrotechników w Warszawie o opinię i **zorganizowanie Zjazdu Elektrotechników**, delegowali oni do Warszawy dwóch swoich członków, **Tadeusza Żerańskiego (1880-1947)** i **Edmunda Burzackiego (1873-1952)**
- Warszawscy elektrycy stwierdzili, że jest za wcześnie na zorganizowanie osobnego zrzeszenia elektryków polskich, byli za **utworzeniem organizacji porozumiewawczej (delegacji)** poszczególnych terenowych Kół i Sekcji elektrycznych z siedzibą w Warszawie
- Wobec tego stanowiska, komisja krakowska przygotowała **regulamin** takiej delegacji

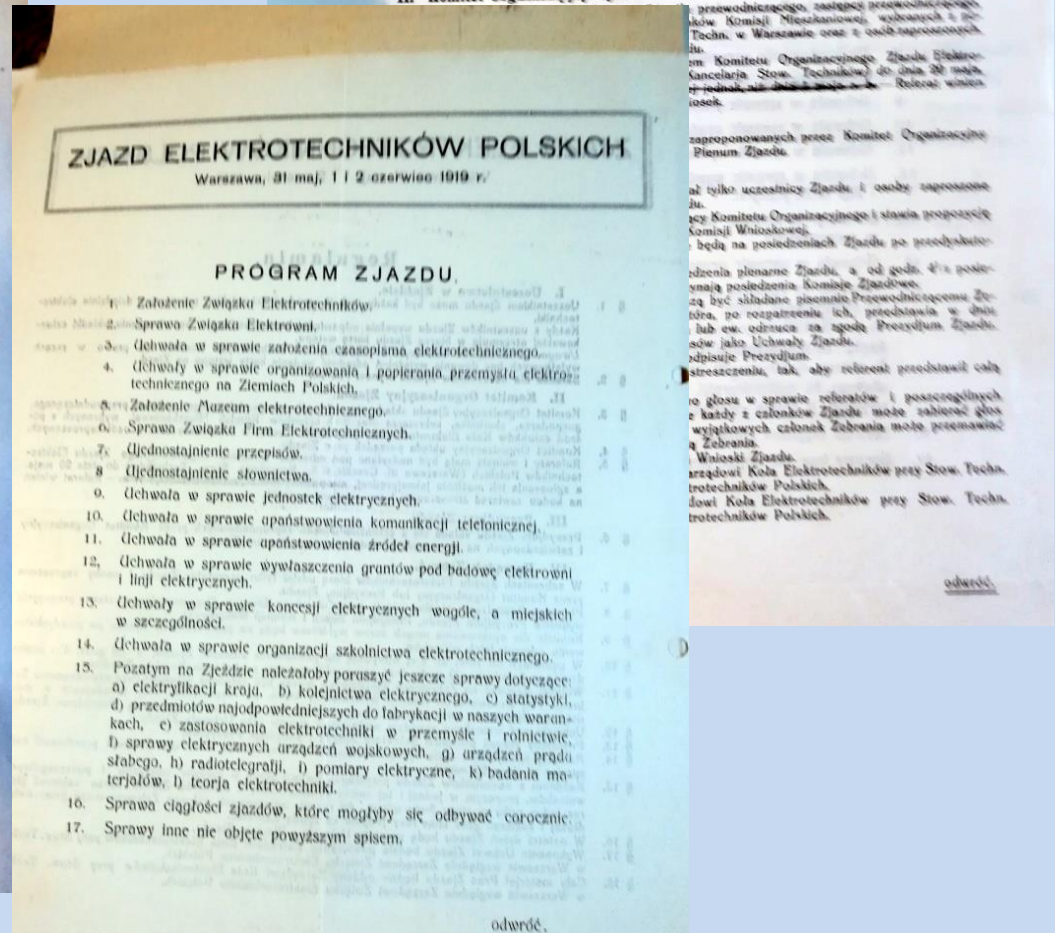
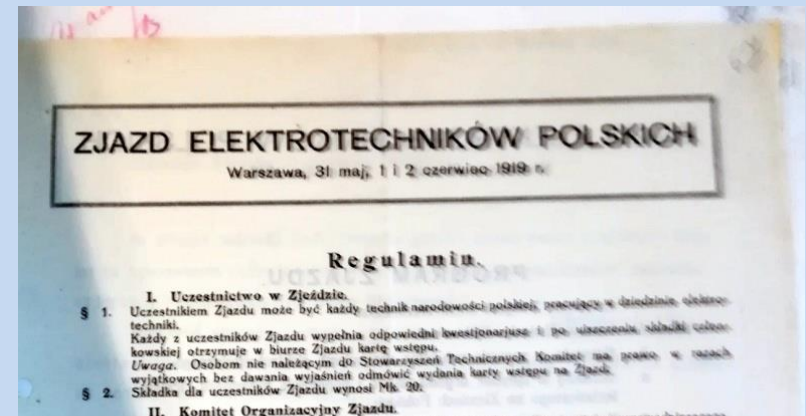
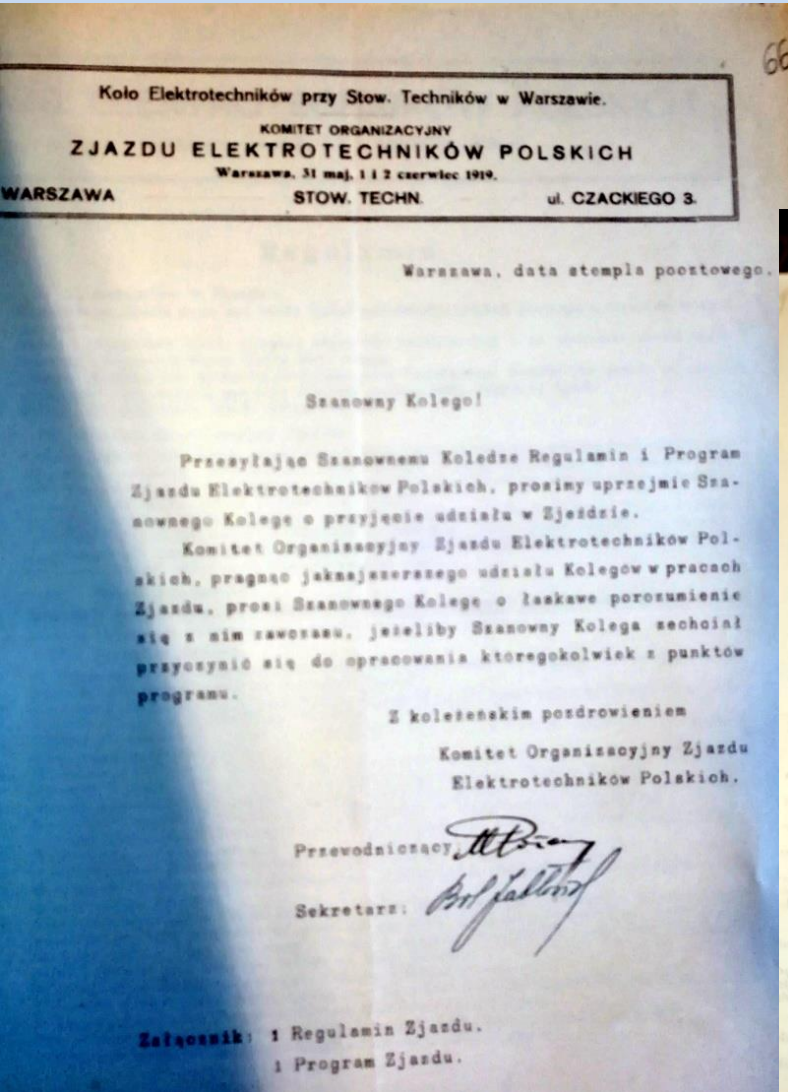

Przygotowania do Zjazdu

- Stwierdzono jednak, że **zorganizowanie ogólnopolskiego Zjazdu jest konieczne**
- Wobec tego, na posiedzeniu Koła w Warszawie 24 marca 1919 utworzono komisję złożoną z **Mieczysława Pożaryskiego** (1875-1945), **Kazimierza Szpotańskiego** (1887-1966) i **Bolesława Jabłońskiego** (1890-1956), która po dodaniu **Romana Podoskiego** (1873-1954), **Ksawerego Gnoińskiego** (1869-1929) i **Mieczysława Sikorskiego** (1888-po 1930) przekształciła się w **Komitet Organizacyjny Zjazdu** którego przewodniczącym został **Pożaryski**, a sekretarzem **Jabłoński**
- Termin Zjazdu planowano początkowo na 31 maja, 1 i 2 czerwca, jednak w wyniku wyborów w Wielkopolsce, Zjazd **przesunięto na 7-9 czerwca** tego roku

Zaproszenia na Zjazd

Program Zjazdu

I-szy Zjazd Elektrotechników Polskich.

Warszawa, 7, 8 i 9 czerwca 1919 r.

PRACE PRZEDWSTĘPNE I PROGRAM ZJAZDU.

Inicjatywę urządzenia Zjazdu zawdzięczamy kolegom z Krakowa. Koło warszawskie poparło tę myśl i wybrało Komisję złożoną z kol.: M. Pozaryskiego, K. Szpotańskiego i B. Jabłońskiego, która upoważniła do utworzenia komitetu organizacyjnego.

Komisja powyższa przedewszystkiem ułożyła projekt programu i regulaminu Zjazdu, poczem przedstawiwszy te projekty zebraniu Koła i uzyskawszy aprobatę, kooptowała jeszcze kol.: Podoskiego, K. Gnoińskiego i M. Sikorskiego, przekształcając się tą drogą na Komitet organizacyjny. Kol. Gnoiński i Sikorski na czas Zjazdu zorganizowali specjalną komisję gospodarczą, zapraszając kolegów: Makowskiego, Harasimowicza, Ziętkowskiego, Jaszewskiego, Ładę, Nieniewskiego i Pawłowskiego.

W początkach maja Komitet przystąpił do rozsyłania odpowiednich okólników, zbierania referatów i załatwiania innych spraw gospodarczych. Z referatów przygotował skróty i zorganizował wydawnictwo dziennika Zjazdu. Na 5-go czerwca już był gotów cały plan-rozkładu zajęć na Zjeździe, który tu w skróceniu przytaczamy.

Program Zjazdu.

Dzień pierwszy, 7 czerwca, sobota.

Od g. 10 do 1. Posiedzenie plenarne.

Otwarcie Zjazdu.

- Punkt 1. Wybór Prezydium Zjazdu, Prezydium Sekcji i prezydium komisji wnioskowej.
- Punkt 2. Przemówienia Delegatów.
- Punkt 3. Sprawa Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich:
  - a) Regulamin polskiej Delegacji Elektrotechnicznej, ref. Inż. Żerański;
  - b) Statut Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich, ref. Inż. J. Hirsowski. Dyskusya i wybór Komisji.
- Punkt 4. Ujednostajnienie słownictwa, ref. Inż. S. Wysocki. Dyskusya, przyjęcie wniosku, wybór komisji.
- Punkt 5. Czasopismo elektrotechniczne, ref. Inż. S. Wysocki. Dyskusya, przyjęcie wniosku, wybór komisji.

- Punkt 6. Widoki powstania i rozwoju przemysłu elektrotechnicznego w Polsce, ref. Inż. W. Petsch. Dyskusya, przyjęcie wniosku, wybór komisji.
- Punkt 7. Związek Zawodowy Inżynierów Elektrotechników, ref. Inż. Straszewicz.
- Punkt 8. Związek Firm Elektrotechnicznych, ref. Inż. Hirsowski. Dyskusya, przyjęcie wniosku.

Od g. 3 do 5. Wycieczki.

1. Elekrownia Tramwajowa.
2. Dom Magazynowy B-ci Jablkowskich.
3. Muzeum Narodowe i Stare Miasto.

Od g. 5 do 7. Posiedzenia w Sekcjach.

I. Sekcja przepisowa.

- Punkt 1. Prace Komisji przepisowej Koła Elektrotechników przy Stowarzyszeniu Techników w Warszawie, ref. Inż. Tysza. Dyskusya, przyjęcie wniosku.
- Punkt 2. Dozór nad dźwigami, ref. Inż. Lukrec. Dyskusya, przyjęcie wniosku.
- Punkt 3. Stosunek elekrowni do biur instalacyjnych, ref. Inż. Moszkowski. Dyskusya, przyjęcie wniosku.

II. Sekcja przemysłowo-handlowa.

- Punkt 1. Źródła energii wodnej, ref. Prof. Pomianowski.
- Punkt 2. Sprawa upaństwowienia źródeł energii, ref. Inż. J. Studniarski. Dyskusya, przyjęcie wniosków.
- Punkt 3. Sprawa zakupu materiałów elektrotechnicznych, ref. Inż. P. Król. Dyskusya, przyjęcie wniosków.

III. Sekcja Szkolna.

- Punkt 1. Sprawa szkolnictwa elektrotechnicznego wogóle i wyższego w szczególności, ref. Prof. Pozaryski. Szkolnictwo elektrotechniczne średnie, ref. Inż. M. Sikorski. Szkolnictwo elektrotechniczne niższe, ref. Inż. Nacholiński. Sprawa otwarcia szkoły majstrów fabrycznych dla elektrotechniki i szkoły elektrotechnicznej w Krakowie, ref. Inż. Zgliński. Dyskusya, przyjęcie wniosków.

- Obrady toczyły się na sesjach plenarnych i w 4 sekcjach:
- przepisowej,
- przemysłowo-handlowej,
- szkolnej,
- kolejowej,
- oraz w specjalnie powołanych komisjach

Dziennik Zjazdu

- W trakcie Zjazd ukazywał się Dziennik Zjazdu, pod redakcją Romana Podoskiego (1873-1954)

Warszawa, dnia 7 czerwca 1919 r. 22734 № 1

DZIENNIK ZJAZDU ELEKTROTECHNIKÓW POLSKICH

Redakcja i Urząd Zjazdu Elektrotechników Polskich, gmach Stowarzyszenia Techników Oczekiego 3—5. Tel. 57-04.
Cena oddzielnego nr-u 1 mk.
Członkowie Zjazdu otrzymują dziennik bezpłatnie.
Redaktor inż. Roman Podoski.
Wydawcy: Komitet organizacyjny Zjazdu.

JERZY HIRSZOWSKI i^{ca}
SKŁADY
ELEKTROTECHNICZNE
WARSZAWA—ERYWANSKA 2/4
TELEFON 83-65 i 96-68.

Skład Główny
AKCYJNEGO TOWARZYSTWA
„Bracia Brüner, Hugo Schneider i R. Dittmar”
w Warszawie, Królewska 28
poleca w wielkim wyborze: **LAMPY i ARMATURY**
do elektryczności.

WIELKA
KAWIARNIA-RESTAURACJA
ST. OSTROWSKIEGO
w Warszawie, Marszałkowska róg Złotej.

FABRYKA CUKRÓW
BRACIA RASZEWSKY
WARSZAWA,
Poleca znane ze swej dołroci różne cukry.
Zadać wszędzie.

TOWARY ŻELAZNE
NARZĘDZIA. MIARY.
polecają
KRZYSZTOF BRUN i SYN
w Warszawie, Plac Teatralny.

HANDEL WJN i DELIKATESÓW
Władysław Müller
obecnie **JÓZEF HERBST i SYN**
w Warszawie, Plac Teatralny (gmach Teatru Waskiego).
TELEFON 33 521. **Pokoje gościnne.**

DOM TECHNICZNO-HANDLOWY
Inżynier **Wacław Szczygliński i S^{ka}**
WARSZAWA,
ul. Moniuszki 3, wprost Filharmoniji. Tel. 15-57.
DZIAŁ ELEKTROTECHNICZNY
wykonują wszelkie roboty w zakresie elektryczności wchodzące. Posiada dobrze asortowany skład materiałów elektrycznych, aparatów, żarówek wszelkich gatunków oraz żyrandoli. —

Two Firmowo-Komandytowe
Zakt. Mechanicznych
BRANDEL, WITOSZYŃSKI i S-ka
Warszawa — Praga — Grochowska 37/39.
TURBINY PAROWE.
Pompy odśrodkowe turbinowe.

JAN LEWANDOWSKI
PRZEDSTAWICIELSTWO
Tow. Akc. LANGENSIEPEN i S^{ka}
WARSZAWA — JASNA 6 — TEL. 226-38.
Armatura wodociągowa i do kotłów parowych. Manometry, wentyle, krany, szkła wodowskazowe. Pompy wszelkiego rodzaju ręczne i transmisyjne.

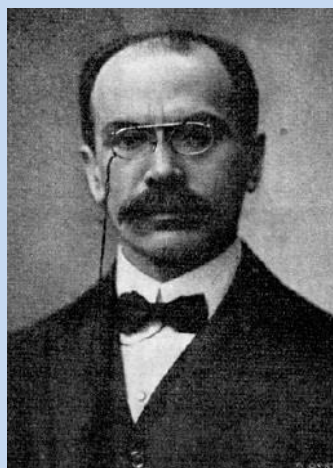
Kazimierz Łopaciński
INŻYNIER
BIURO i SKŁADY ELEKTROTECHNICZNE
Warszawa, Żorawia 2. Tel. 215-23.
Elektromotory. ♦ Dynamomaszyny.
Telefony. ♦ Budowa Elektrowni.
:: Instalacje. ::

Fabryka istnieje od roku 1860.
KOMPLETE INSTALACJE ELEKTRYCZNE W FABRYKACH i ZAKŁADACH PRZEMYSŁOWYCH. Oświetlenie mechaniczne i elektryczne. Instalacje i linie. Dostawa wszelkich artykułów w zakresie powyższych wydziałów. Instalacje i linie w lipcu.

W. KOMOROWSKI
LAMPY, ŻYRANDOLE, AMPLE, KINKIETY
Specjalna fabryka żyrandoli do elektryczności
ul. Jagiellońska 54. Telefon 132-22.
Biuro: Karłowicza 12. Telefon 132-92.

Przebieg Zjazdu

- Wybrano prezydium:
- przewodniczącym pierwszego dnia Zjazdu został **Stanisław Domagalski** (1876-1920) z Poznania,
- drugiego **Józef Tomicki** ze Lwowa,
- trzeciego dnia **Tomasz Ruśkiewicz** (1867-1926) z Warszawy

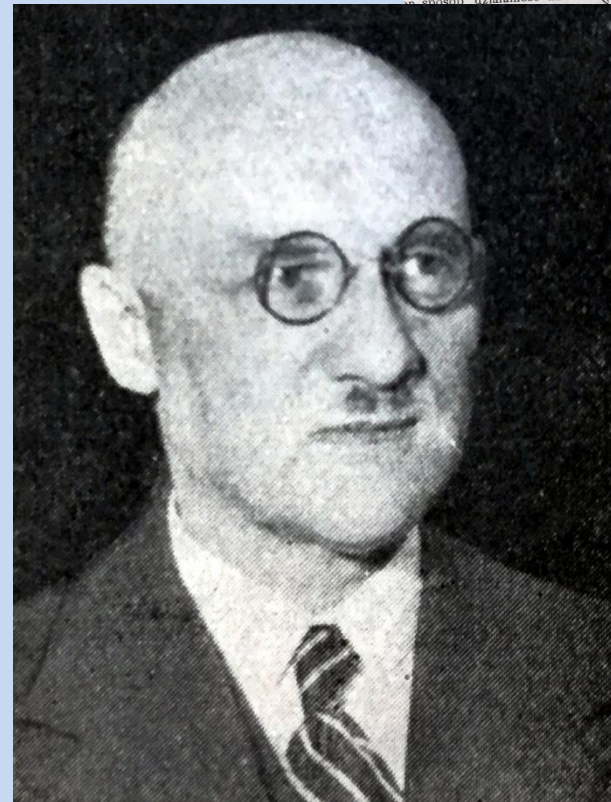

Sekretarzem generalnym Zjazdu został **Tomasz Arlitewicz** (1876-1952) z Warszawy
Później nastąpiły liczne powitania

Dwie koncepcje zrzeszenia polskich elektrotechników

- **Tadeusz Żerański – regulamin Polskiej Delegacji Elektrotechnicznej**
- **Jerzy Hirszowski (1875-1944) statut Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich**
- **Po ich wystąpieniach powołano Komisję Statutową, złożoną z Tadeusza Żerańskiego, Romana Januszkiewicza, Stanisława Domagalskiego, Jerzego Hirszowskiego i Kazimierza lub Tadeusza Gayczaka**
- **Komisja ta miała wypracować statut**

nistrów dla przemysłu i oświaty, która w sprawie organizacji samodzielnego związku zawodowego elektrotechników, w istniejących przy państwowej w Krakowie.

się do uchwały podsekcyjnej, Ministerstwo Oświecenia Publicznego walczy w sprawie organizacji szkolnictwa technicznego i techników przemysłu i rolnictwa, w sprawie wywołania uchwały przelazowej Religijnych i Os

ślawia Jabłońskiego.

elektrotechniczne.

Muzeum Elektrotechniczne, w sprawie organizacji, doświadczeń i korespondencji, w sprawie dyskusji, w sprawie wszelkie okazy od nowszych maszyn i przyrządów, w sprawie wyników, opis, odnośnie literatury, w sprawie przyrządów, w sprawie wykonanej historii rozwoju i użycia, w sprawie działalności na

Zjazd Elektrotechników Polskich wybierze komisję, która by urzeczywistniła uchwałę i zajęła się zorganizowaniem Muzeum elektrotechnicznego w Warszawie.

REGULAMIN

Polskiej Delegacji Elektrotechnicznej.

§ 1. Celem Delegacji jest utrzymywanie łączności między istniejącymi koloniami, względnie sekcjami elektrotechnikami na ziemiach polskich, oraz reprezentowanie interesów zawodowych i technicznych ogółu elektrotechników polskich wobec rządu i społeczeństwa.

§ 2. Każda ze wspomnianych powyżej organizacji wybiera delegatów w zależności od liczby swych członków, a mianowicie: organizacja licząca 5 do 25-ciu członków: 1 delegata, od 25 do 50 członków: 2 delegatów, a ponad 50 członków: 3 delegatów.

§ 3. Raz na rok odbywa się Walne Zebranie delegatów, które wybiera ze swego łona Zarząd Delegacji. Zarząd składa się: z prezesa, 2-ech wiceprezesów, sekretarza i skarbnika z których conajmniej jeden wiceprezes, sekretarz i skarbnik muszą stale mieszkać w Warszawie jako siedzibie Zarządu Delegacji.

Mandaty Delegatów i Zarządu są ważne na jeden rok.

§ 4. Zarząd Delegacji załatwia sprawy bieżące; wszelkie sprawy ważniejsze muszą być podane do decyzji zebrania delegatów.

§ 5. Co 3 miesiące odbywa się zwyczajne zebranie delegatów; w razie potrzeby zwołuje nadzwyczajne zebranie.

Raz na rok odbywa się Ogólny Zjazd Delegacji, reprezentowanych w Delegacji w miejscu, przez poprzedni Zjazd ogólny.

Przewodniczącym Zjazdu ogólnego będzie się Zarząd Delegacji.

Zarząd Delegacji zwołuje ogólny Zjazd i przygotowuje porządek dzienny Zjazdu.

Ogólny Zjazd zgadza przez Delegację, a Zjazd wybiera sobie przedyskutowane sprawy.

Bezpośrednio po Zjeździe odbywa się Zgromadzenie delegatów, które wybiera Zarząd Delegacji.

Na pokrycie kosztów delegacji Zjazd ogólny może postanowić, że podatek, który zostaje ściągany od członków przez poszczególne organizacje, przekazywany skarbnikowi dele-

Dalszy przebieg Zjazdu I dnia

- **Stanisław Wysocki (1876-1931)** miał wystąpienie na temat **słownictwa elektrotechnicznego**,
- Komisja Słownicza Zjazdu uznała za obowiązujące 32 terminy (m. in. *prąd zmienny, zwarcie elektryczne, magneśnica...*)
- Następnie również **Wysocki** wygłosił komunikat o powstaniu „**Przeglądu Elektrotechnicznego**” którego pierwszy numer ukazał się w maju tego roku
- Później o przemysle elektrotechnicznym mówił **Wacław Petsch (1872-1943)** który zwracał się do rządu:
- Kredyty dla przemysłu krajowego
- Pierwszeństwo zamówień rządowych dla krajowych wytwórców

W ręce kolegów oddajemy pierwszy numer polskiego pisma elektrotechnicznego. Istotniejszą pracę z dziedziny elektrotechniki miałybyśmy uzyskać w miesięcznikach naszych pismach ogólnotechnicznych, a głównie w „Przeglądzie Technicznym”. „Przegląd” od pierwszego numeru istniał, przyjmował prace, zasnął gościnie a nawet usunął wszystko co było w jego asyzy, aby dać elektrotechnicy wyodrębnić, wyskokić i jako gotowy produkt wypuścić o własnych siłach. W latach 1904 i 1905 wychodziła przy Przeglądzie Technicznym „Elektrotechnika”, w postaci dodatków miesięcznych. W roku 1911 po raz wtóry wzięto podług wyodrębnienia dziedziny elektrotechnicznej, która tym razem nie zawiodła. Dotychczas bez przerwy, co miesiąc ukazywał się „Elektrotechnika”, która dziś przekształca się w pismo samodzielne — „Przegląd Elektrotechniczny”.

Dwoma już odnowionymi potrochu pismami samodzielnie, ale dziś bez pisma tego nie mogliśmy się narządzić. Dopóki nie mieliśmy podstaw własnego, nola elektrotechników polskich ograniczaliśmy się do skromnych numerów. Władze niezapominają o obywateli. Niemcy dostarczyli nam maszyn elektrycznych, projekty elektryfikacji należały od Petersburga, Wiednia i Berlina, telefonia i telegrafia spoczywały w rękach obcych wódek regularnych, radiotelegrafia skryta była tajemnicą wojaka. — Dziś wszystko spętała nas maszyniarki. Maszyny samei kraj nasz elektryfikowały, obudowały koleje elektryczne, stworzyły przemysł elektrotechniczny, posadziły sieci telegraficzne i telefoniczne, obudowały stacje radiotelegraficzne, rozpalili ogniska wiatry falowej, rozdali szkolnictwo zawodowe. Bez pisma specjalnego, bez organu niepodobna spraw tych poprowadzić należyte.

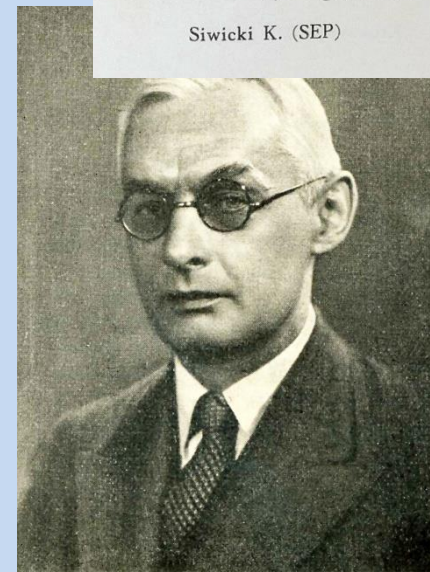
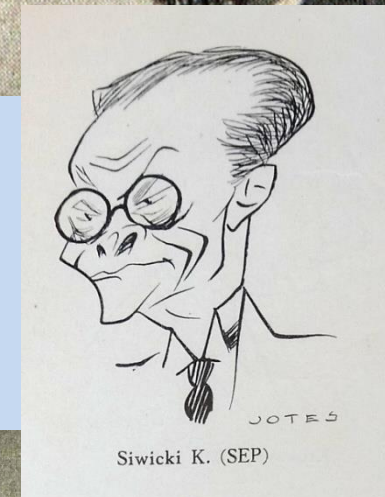
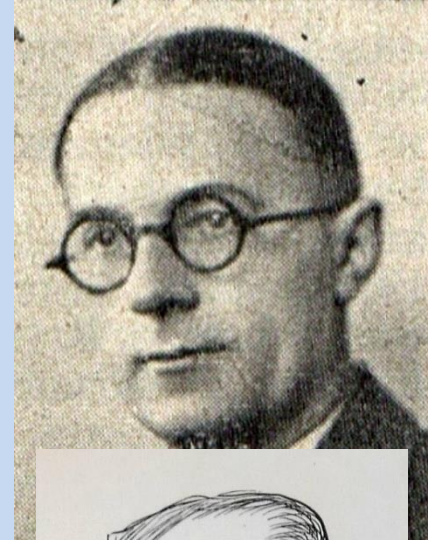
Wszystkie sprawy, mające jakikolwiek związek z elektrotechniką, mającą gościć w „Przeglądzie Elektrotechnicznym”. Pierwszą jednak misją poświęcony sprawom najbardziej dziś aktualnym: elektryfikacji kraju i przemysłu elektrotechnicznego. Elektrotechnika może więcej, niż inna gałąź techniki, opiera się na teorii. Prace naukowe oryginalne czy przyswojone są najw „Przeglądzie” niepodobna mieć. Budowa elektrowni i urządzeń elektrycznych są tematem najżywej interesującej szerokie kół naszych elektrotechników i nie słuchanie zaprawa materiału z tej dziedziny. Gorzej się może pisać o techniki, prądów, silników, która dotychczas tak mało w naszych pismach dotykała o sobie rzadki życia. Maszy jednak nadzieję, że w zmienionych warunkach nastąpi większe zainteresowanie tą specjalnością. Wreszcie najmodna latorko elektrotechniki techniki wysokich napięć i radiotelegrafia mająją w „Przeglądzie” należytą wrzagdanie.

Zwracamy się jednak do kolegów nie tylko jako do czytelników, lecz głównie jako do naszych przemyślnych współpracowników. Nie wolno nam milczeć. Musimy się dzielić naszymi myślniami, naszymi projektami i naszym doświadczeniem. Dotychczas korespondencyjnie po śladach wydeptanych obok nogi, dziś musimy iść samodzielnie, choć kolegów zagranicznych, a nie za nimi. „Przegląd Elektrotechniczny” chciałby skupić koło siebie wszystkich pracujących na polskiej niwie elektrotechnicznej i odzwierciedlać wszystkie powstające życia elektrotechniczne.

Z takimi zamierzeniami rozporządzamy presem.

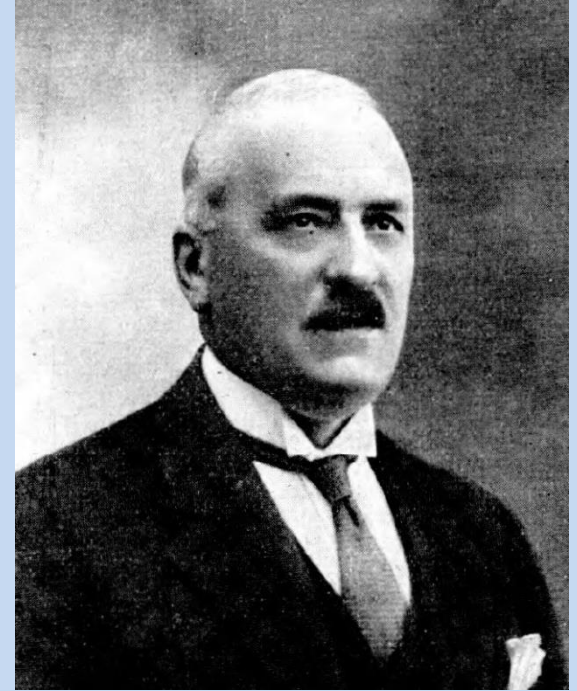
Przebieg Zjazdu II dnia

- Jan Straszewicz** (1891-1975) przedstawiał Związek Zawodowy Inżynierów Elektrotechników i wnioski dotyczące warunków pracy i wynagrodzeń inż. elektryków
- Kazimierza Siwickiego** (1881-1981) *Odbudowa Polski a elektryfikacja*
- Kazimierza Straszewskiego** (1879-1959) *O koncesjach elektrycznych*
- Józefa Lenartowicza** (1870-1951) *Przedsiębiorstwa miejskie czy koncesyjne*
- Kazimierza Łubkowskiego** *O torfie*
- Tomasza Ruśkiewicza** *Historia, stan obecny i przyszłość polskiego przemysłu elektrotechnicznego*

Przebieg Zjazdu III dnia

- Referaty wygłosili:
  - Henryk Dylion** *Przedsiębiorstwa mieszane publiczno-prywatne*
  - Roman Podoski** *O kolejach elektrycznych*
  - Ksawery Gnoiński (1869-1929)** *Polskie i międzynarodowe zrzeszenia inżynierów, doradców i rzeczoznawców, ekspertyzy sądowe*
  - Tadeusz Sułowski (1874-1952)** *komunikat o Związku Elektrowni Polskich*

Najważniejszym punktem obrad było utworzenie Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich

- **Tadeusz Żerański** przedstawił wypracowany przez Komisję Statutową **Statut (Ustawę)**
- Zdecydowano utworzyć Stowarzyszenie Elektrotechników, a nie Delegację, jak wspominał Żerański:

„Gdy jednak w dn. 7 czerwca 1919 r. zjechali się na Zjazd do Warszawy elektrycy ze wszystkich stron Zjednoczonej Polski i zobaczyli, że jest ich dużo i że reprezentują społem poważne zasoby wiedzy i doświadczenia, a w trakcie obrad zjazdowych rozejrzeli się w ogromie zadań, jakie przed nimi stanęły – znikła wszelka niewiara, a przeciwnie wzmógł się zapał do wspólnej, zorganizowanej pracy. To też wybrana przez Zjazd Komisja Statutowa, złożona z przedstawicieli Kół elektrotechnicznych wszystkich b. zaborów, obradując w ciągu trzech dni w atmosferze „entuzjazmu zawodowego” – przeszła do porządku dziennego nad półśrodkami, opracowała projekt samodzielnej organizacji i przedłożyła Zjazdowi do uchwalenia...”

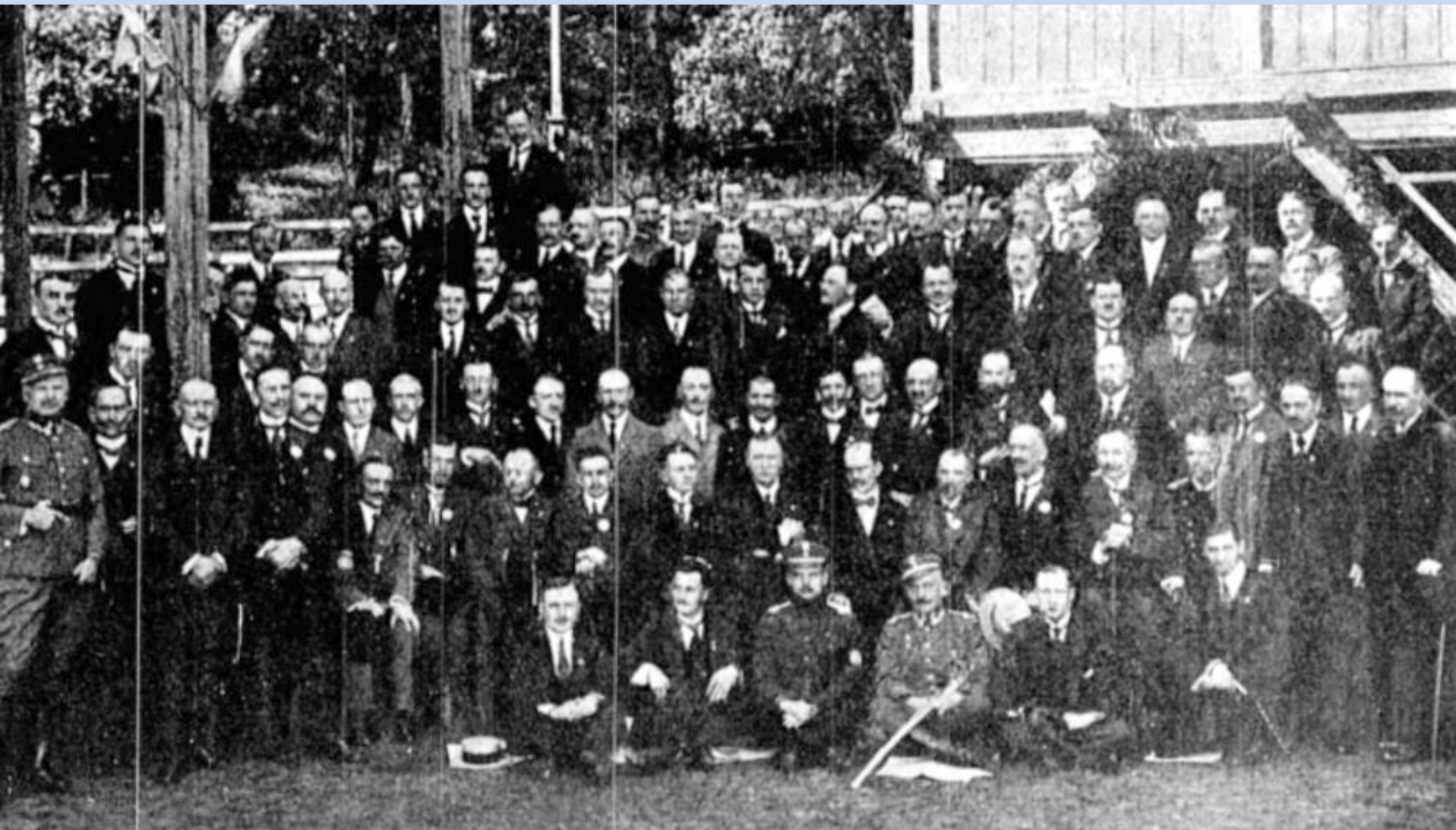
Utworzenie Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich

- Na wstępie **Żerański** zaznaczył, że Komisja Statutowa uznała za założycielskie wszystkie istniejące koła elektrotechniczne w kraju a więc z Warszawy, Lwowa, Sosnowca, Krakowa, Łodzi i Poznania
- **Zaproponował on wybór tymczasowego Zarządu SEP w składzie:**
- Zarząd: **Mieczysław Pożaryski** (Warszawa), **Roman Podoski** (Warszawa), **Kazimierz Drewnowski** (Warszawa), **Ksawery Gnoiński** (Warszawa), **Kazimierz Szpotański** (Warszawa), **Stanisław Domagalski** (Poznań), **Józef Tomicki** (Lwów), **Gabriel Sokolnicki** (Lwów), **Stanisław Bieliński** (Kraków),
- Zastępcy: **Kazimierz Jackowski** (Warszawa), **Jan Bebenkowski** (Warszawa), **(Jan lub Wacław) Pawłowski** (Warszawa);
- Komisja Rewizyjna: **Tadeusz Sułowski** (Warszawa), **Jerzy Hirszowski** (Warszawa), **Tomasz Arlitewicz** (Warszawa), **Henryk Dylion** (Łódź), **Eugeniusz Janiszewski** (Sosnowiec).
- **Zjazd w głosowaniu przyjął Statut (Ustawę) SEP**

Przyjęte wnioski na Zjeździe

- Po uchwaleniu statutu SEP przystąpiono do głosowania nad wnioskami z obrad sekcyjnych, były to:
  - Bronisława Tyszki: *O państwowych przepisach bezpieczeństwa dla urządzeń elektrycznych:***
  - Juliana Lukreca: *O dozorcze nad dźwigami***
  - Aleksandra Moszkowskiego: *Stosunek elektrowni do biur instalacyjnych***
  - Piotra Króla: *Brak materiałów elektrotechnicznych i możliwość zakupu za granicą***
  - Dotyczący przyrzędu projekcyjnego do użytku szkolnego pomysłu inż. **Stanisława Śliwińskiego****
  - Mieczysława Pożaryskiego, Mieczysława Sikorskiego, Mateusza Nacholińskiego i Leonarda Zglińskiego: *Wykształcenie zawodowe w elektrotechnice***
  - Bolesława Jabłońskiego: *Muzeum elektrotechniczne***
  - Leonarda Zglińskiego: *Ujednostajnienie w Państwie Polskiem napięć i częstotliwości***
  - Mieczysława Pożaryskiego: *Miary w elektrotechnice***
  - Zygmunta Wendrowskiego: *Prądy powrotne tramwajów elektrycznych, zasilanych prądem stałym i korzystających z przewodności szyn***
  - Romana Dzieślewskiego: *o wprowadzenie waluty polskiej* i o powołanie komisji do ustalenia warunków wprowadzenia do polskich przedsiębiorstw kapitału obcego**
  - Wacława Pawłowskiego i Komisji Wnioskowej: *O przesłanie uchwał i wniosków Zjazdu zainteresowanym, utworzenie Komitetu Wykonawczego Zjazdu lub stałego sekretariatu Ogólnopolskich Zjazdów Elektrotechnicznych***

Wspólne zdjęcie uczestników Zjazdu

Podsumowanie

- Pomimo sytuacji wojennej w Zjeździe wzięło udział 358 osób z całego kraju
- Uczestniczyli nie tylko fachowcy z dziedziny elektrotechniki, ale też wielu przedstawicieli rządu
- Zjazd rozwijał i precyzował koncepcje wypracowane na zjazdach technicznych w 1917 roku
- Poruszono większość zagadnień ówczesnej elektrotechniki, m.in. słownictwo i przepisy, przemysł, elektryfikację przemysłu i kolei, szkolnictwo
- Najważniejszym jego osiągnięciem było powołanie do życia Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich z własnym czasopismem
- Odtąd SEP przez 100 lat, aż do dziś kształtuje elektrotechnikę w Polsce